

Door Wil Carton, Castricum

Maan trekt voor Venus langs: 1 december 2008, vanaf half 5 's namiddags

Op maandagnamiddag 1 december 2008 is er een zeldzame samenstand van de maan met de planeet Venus te zien, laag boven het zuidzuidwesten, in de avondschemering nadat de zon om 16.24 uur is ondergegaan. Vanaf half 5 tekent Venus zich als heldere ster af, iets links van de maan en steeds dichterbijkomend. De maan zal precies voor Venus langs trekken en deze heldere "avondster" tijdelijk bedekken, van 16.53 uur tot 18.19 uur.

Zo'n Venus-verduistering terwijl de zon onder is, is uiterst zeldzaam! De vorige keer in ons land had plaats op 25 september 1924, en verder was er een "rakende" bedekking op 5 oktober 1980, beide keren in de zeer vroege ochtend.

Ditmaal gebeurt het hemelverschijnsel tegen de avond. Van de maan is slechts aan de rechterkant een sikkkel verlicht, de rest is donker, vier dagen na Nieuwe Maan. Doordat de maan in haar baan naar links schuift, verduistert de heldere Venus achter de donkere maanrand. Dat gebeurt dus om 16.53 uur en tot dat moment lijkt Venus steeds dicht tegen de onverlichte maanrand te kruipen, een samenstand met de maansikkel zoals die in de nationale vlag van Turkijë staat afgebeeld. De heldere planeet komt om

18.19 uur weer tevoorschijn, nu aan de verlichte rechterrind van de maan.

Rechtsboven de maan staat trouwens nog een heldere "ster", de planeet Jupiter. Met een goede verrekijker kunt u minstens drie maantjes van Jupiter zien, twee (Ganymedes en Io) links van de planeet en eentje (Callisto) rechts. Het vierde maantje (Europa) staat tot 17.45 uur dicht tegen Jupiters rechterkant en gaat dan schuil achter de planeet.

De grote zeldzaamheid van Venusbedekkingen aan een donkere hemel wordt veroorzaakt doordat Venus vanaf de aarde nooit meer dan 46 booggraden van de zon verwijderd staat. Samenstanden van Venus met andere hemellichamen hebben dus meestal overdag plaats, maar ze zijn tegen de daglichthemel moeilijk te zien. De frequentie is gemiddeld eens per drie jaar. Je hebt overdag een verrekijker nodig en moet bovendien weten in welke hemelstreek je moet zoeken naar de bleke maansikkel en het lichtpuntje van Venus. Zo zat ik op 12 juli 1996 op een camping naar de blauwe lucht te turen en haalden voorbijgangers hun schouders op omdat ze in de kijkrichting niks bijzonders zagen.

Voor de volgende bedekking van Venus door de maan moeten we wachten tot de ochtend van 10 januari

2032, daarna tot de avond van 1 april 2044, en daarna tot de avond van 5 juni 2095. Als u op uw PC een planetariumprogramma hebt, bijvoorbeeld Redshift, kunt u deze datums instellen en op uw scherm die toekomstige Venusbedekkingen zich al laten afspelen. Leuk is ook om uw positie op Venus te kiezen en dan - met een enorme vergroting - te kijken hoe de maan voorlangs de aarde schuift.

De in dit artikel opgesomde datums zijn berekend door de Vlaamse wiskundige sterrenkunde-rekenaar Jean Meeus, die al ruim veertig jaar de auteur is van de jaarlijkse Sterrengids van de Nederlandse Vereniging voor Weer- en Sterrenkunde.

Afbeeldingen gemaakt door W.Carton met het planetariumprogramma Redshift 3:

- 1.) vlak voordat om 16.53u Venus achter de maan verdwijnt,
- 2.) vlak nadat om 18.19u Venus terug in beeld komt.